

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

13. lipnja 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva 2012/13/EU – Pravo na informiranje u kaznenom postupku – Članak 6. stavak 4. – Pravo na informiranje o optužbama – Informiranje o svakoj promjeni u pruženim informacijama kada je ono potrebno radi osiguranja pravičnosti postupka – Izmjena pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice – Nemogućnost okrivljenika da tijekom rasprave podnese zahtjev za primjenu sporazumijevanja o kazni predviđenog nacionalnim pravom – Razlika u slučaju izmjene činjenica na kojima se temelji optužnica”

U predmetu C-646/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunale di Brindisi (Sud u Brindisiju, Italija), odlukom od 20. listopada 2017., koju je Sud zaprimio 17. studenoga 2017., u kaznenom postupku protiv

Gianluce Mora

uz sudjelovanje:

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Brindisi,

Francesca Legrottagliea,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen i M. Safjan (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: R. Schiano, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. studenoga 2018.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za F. Legrottagliea, D. Vitale, *avvocato*,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. Palatiella, *avvocato dello Stato*,
- za mađarsku vladu, M. Z. Fehér, G. Koós i G. Tornyai, u svojstvu agenata,
- za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman i A. M. de Ree, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: talijanski

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
– za Europsku komisiju, C. Cattabriga, R. Troosters i C. Zadra, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 5. veljače 2019.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. stavka 1., članka 3. stavka 1. točke (c) i članka 6. stavaka 1. do 3. Direktive 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informiranje u kaznenom postupku (SL 2012., L 142, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 48.) te članka 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka koji je pokrenut protiv Gianluce Mora (u daljnjem tekstu: okrivljenik), koji je optužen zbog „prikrivanja” ukradenog nakita, u smislu talijanskog prava, a ta je optužnica kasnije tijekom rasprave izmijenjena u „krađu” navedenog nakita.

Pravni okvir

Pravo Unije

Povelja

- 3 Članak 48. Povelje, naslovljen „Pretpostavka nedužnosti i pravo na obranu”, glasi:
„1. Svaki optuženik smatra se nedužnim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.
2. Zajamčeno je poštovanje prava na obranu svakog optuženika.”

Direktiva 2012/13

- 4 U skladu s uvodnim izjavama 3., 4., 9., 10., 14., 27. do 29., 40. i 41. Direktive 2012/13:
„(3) Pretpostavka za provedbu načela uzajamnog priznavanja odluka u kaznenim stvarima je međusobno povjerenje država članica u njihove sustave kaznenopravne zaštite. Opseg uzajamnog priznavanja u velikoj mjeri ovisi o nizu parametara koji uključuju mehanizme zaštite prava osumnjičenika ili okrivljenika i zajedničke minimalne standarde potrebne za olakšavanje primjene načela uzajamnog priznavanja.
(4) Uzajamno priznavanje odluka u kaznenim stvarima može djelotvorno funkcionirati jedino u ozračju povjerenja u kojem ne samo pravosudna tijela, već i svi sudionici kaznenog postupka, odluke pravosudnih tijela drugih država članica smatraju jednakovrijednim odlukama svojih vlastitih pravosudnih tijela, što pretpostavlja ne samo povjerenje u primjerenost pravila drugih država članica, već i povjerenje u pravilnu primjenu tih pravila.

[...]

(9) Člankom 82. stavkom 2. [UFEU-a] predviđa se utvrđivanje minimalnih pravila koja se primjenjuju u državama članicama, kako bi se olakšalo uzajamno priznavanje presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima. Navedenim se člankom upućuje na 'prava pojedinaca u kaznenom postupku' kao jedno od područja u kojem se mogu utvrditi minimalna pravila.

(10) Zajednička minimalna pravila trebala bi dovesti do jačanja povjerenja u kaznenopravne sustave svih država članica, što bi, zauzvrat, trebalo dovesti do učinkovitije pravosudne suradnje u ozračju uzajamnog povjerenja. Takva zajednička minimalna pravila trebala bi utvrditi u području informiranja u kaznenom postupku.

[...]

(14) Ov[om] se Direktiv[om] [...] utvrđuju zajednički minimalni standardi koji se imaju primjenjivati u području informacija o pravima osoba i o optužbama protiv osoba osumnjičenih ili okrivljenih da su počinile kazneno djelo koje se tim osobama trebaju dati s ciljem poboljšavanja uzajamnog povjerenja između država članica. Ova se Direktiva temelji na pravima utvrđenima u Povelji, a posebno na njezinim člancima 6., 47. i 48., te se njome nadograđuju članci 5. i 6. [Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP)], kako ih tumači Europski sud za ljudska prava. U ovoj Direktivi izraz 'optužba' koristi se za opisivanje istog koncepta kao izraz 'optužnica' koji se koristi u članku 6. stavku 1. [EKLJP-a].

[...]

(27) Osobe okrivljene za počinjenje kaznenog djela trebale bi dobiti sve informacije o optužbama koje su im potrebne da mogu pripremiti svoju obranu i koje su potrebne radi osiguravanja pravičnosti postupka.

(28) Informiranje osumnjičenika ili okrivljenika o kaznenom djelu za koje se sumnja ili za čije počinjenje su okrivljeni trebalo bi provesti žurno, a najkasnije prije njihovog prvog službenog saslušanja od strane policije ili drugog nadležnog tijela, ne dovodeći u pitanje istragu koja je u tijeku. Opis činjenica, uključujući, ako su poznati, vrijeme i mjesto počinjenja kaznivog djela za koje se osumnjičenici ili okrivljenici sumnja ili za čije počinjenje su okrivljeni i moguće pravne kvalifikacije navodnog djela trebalo bi iznijeti dovoljno detaljno, uzimajući u obzir fazu kaznenog postupka u kojoj se takav opis iznosi, a radi zaštite pravičnosti postupka i omogućavanj[a] djelotvornog ostvarivanja prava obrane.

(29) Ako se tijekom kaznenog postupka pojedinosti optužbe promijene u tolikoj mjeri da to znatno utječe na položaj osumnjičenika ili okrivljenika, o navedenim promjenama ih treba obavijestiti ako je to potrebno radi osiguravanja pravičnosti postupka, te je to potrebno učiniti pravovremeno kako bi se omogućilo djelotvorno ostvarivanje prava obrane.

[...]

(40) Ovom se Direktivom uspostavljaju minimalna pravila. Države članice mogu proširiti prava navedena u ovoj Direktivi kako bi osigurale bolju zaštitu i u situacijama koje nisu izričito uređene ovom Direktivom. Razina zaštite nikada ne bi smjela biti ispod standarda predviđenih [EKLJP-om], kako se tumače u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava.

(41) Ovom se Direktivom poštuju temeljna prava i načela koja su priznata Poveljom. Ovom se Direktivom posebno teži promicanju prava na slobodu, prava na pošteno suđenje i prava na obranu. Stoga je ovu Direktivu potrebno u skladu s time provoditi."

5 Članak 1. te direktive, naslovljen „Predmet”, glasi:

„Ovom se Direktivom utvrđuju pravila o pravu na informiranje osumnjičenika ili okrivljenika o njihovim pravima u kaznenom postupku i optužbama protiv njih. Njome se također utvrđuju pravila o pravu na informiranje osoba koje su predmetom europskog uhiđenog naloga o njihovim pravima.”

6 Članak 2. te direktive, naslovljen „Područje primjene”, propisuje u stavku 1.:

„Ova se Direktiva primjenjuje od trenutka kada nadležna tijela država članica obavijeste osobe da su osumnjičene ili okrivljene za počinjenje kaznenog djela pa do završetka postupka, pri čemu se misli na konačno rješavanje pitanja je li osumnjičenik ili okrivljenik počinio kazneno djelo, uključujući, ako je to potrebno, određivanje sankcije i odlučivanje o žalbi.”

7 Članak 3. iste direktive, naslovljen „Pravo na informiranje o pravima”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice osiguravaju da se osumnjičenicima ili okrivljenicima žurno pruže informacije barem o sljedećim postupovnim pravima, kako se primjenjuju prema nacionalnom pravu, kako bi im se omogućilo djelotvorno ostvarivanje tih prava:

- (a) pravo pristupa odvjetniku;
- (b) pravo na besplatan pravni savjet i uvjeti za dobivanje takvog savjeta;
- (c) pravo na informiranost o optužbama u skladu s člankom 6.;
- (d) pravo na tumačenje i prevođenje;
- (e) pravo na uskraćivanje iskaza.”

8 Članak 6. Direktive 2012/13, naslovljen „Pravo na informiranje o optužbama”, glasi:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili okrivljenici dobiju informacije o kaznenim djelima za koja se sumnja ili za čije počinjenje su okrivljeni. Te se informacije dostavljaju žurno i uz toliko detalja koliko je potrebno kako bi se osigurala pravičnost postupka i djelotvorno ostvarivanje prava na obranu.

2. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili okrivljenici koji su uhićeni ili zadržani budu informirani o razlozima njihovog uhićenja ili zadržavanja, uključujući o kaznenom djelu za koje se sumnja ili za čije počinjenje su okrivljeni.

3. Države članice osiguravaju da se najkasnije po dostavljanju optužnice sudu, pruže detaljne informacije o optužbama, uključujući vrstu i pravnu kvalifikaciju kaznenog djela, kao i vrstu sudjelovanja od strane okrivljene osobe.

4. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili okrivljenici budu žurno obaviješteni o svim promjenama informacija koje su pružene u skladu s ovim člankom, kada je to potrebno radi osiguravanja pravičnosti postupka.”

Talijansko pravo

- 9 Članak 61. codicea penale (Kazneni zakonik), naslovljen „Opće otegotne okolnosti”, u točki 7. određuje:

„Ako sljedeće okolnosti nisu sastavni dio kaznenog djela ni posebne otegotne okolnosti, one povećavaju težinu kaznenog djela:

[...]

7) u slučaju kaznenih djela protiv imovine ili kojima se ona ugrožava i kaznenih djela počinjenih s ciljem stjecanja koristi, koja žrtvi prouzroče veliku imovinsku štetu”.

- 10 U skladu s člankom 624. Kaznenog zakonika, naslovljenim „Krađa”:

„Osoba koja prisvoji tuđu pokretnu stvar, tako da je oduzme od osobe koja je posjeduje, s ciljem stjecanja koristi za sebe ili drugoga kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine i novčanom kaznom od 154 do 516 eura. [...]”

- 11 Članak 648. Kaznenog zakonika, naslovljen „Prikrivanje”, propisuje:

„Osim u slučaju pomaganja u počinjenju, osoba koja s ciljem stjecanja koristi za sebe ili drugoga stječe, prima ili prikriva novac ili stvari koje potječu od bilo kakvog kažnjivog djela ili je posrednik pri njihovoj kupnji, primanju ili prikrivanju kaznit će se kaznom zatvora od dvije do osam godina i novčanom kaznom od 516 do 10 329 eura. [...]”

- 12 Članak 444. codicea di procedura penale (Zakon o kaznenom postupku), u verziji koja je primjenjiva na datum nastanka činjenica u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon o kaznenom postupku), naslovljen „Donošenje presude na temelju sporazuma stranaka”, određuje:

„1. Okrivljenik i državno odvjetništvo mogu od suca zahtijevati da izrekne zamjensku sankciju prikladne vrste i trajanja, ili novčanu kaznu, smanjenu za najviše trećinu ili kaznu zatvora kada ona uzimajući u obzir okolnosti i smanjena za najviše trećinu ne prelazi pojedinačnu kaznu od pet godina ili navedenu kaznu uz koju je izrečena i novčana kazna. [...]”

2. Ako se s time suglasi i stranka koja nije podnijela zahtjev i ako presuda nije oslobađajuća u skladu s člankom 129., sudac na temelju dokumentacije u spisu, ako smatra da su pravna kvalifikacija djela, primjena i usporedba okolnosti slučaja koje su navele stranke točne i da je navedena kazna primjerena, presudom izriče tu kaznu, navođenjem u izreci da su stranke zatražile njezino izricanje. U slučaju podnošenja imovinskopravnog zahtjeva, sud ne odlučuje o tom zahtjevu; okrivljeniku se međutim nalaže snošenje troškova građanskog postupka, osim ako ne postoje opravdani razlozi za dosudu potpune ili djelomične naknade štete. Članak 75. stavak 3. ne primjenjuje se.

3. Stranka u zahtjevu može uvjetovati njegovu učinkovitost izricanjem uvjetne kazne. U tom slučaju, ako smatra da se ne može izreći uvjetna kazna, sudac odbija zahtjev.”

- 13 Članak 516. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku, naslovljen „Izmjena optužnice”, glasi:

„Ako se u tijeku dokaznog ročišta (*istruzione dibattimentale*) utvrdi da je djelo različito od onog opisanog u izravnom pozivu na raspravu i da za odlučivanje nije nadležan viši sud, državno odvjetništvo mijenja optužnicu te provodi s time vezani progon.”

- 14 Članak 521. Zakona o kaznenom postupku, naslovljen „Povezanost između optužnice i presude”, utvrđuje:

„1. Sudac u presudi može djelo pravno kvalificirati na način koji se razlikuje od onog navedenog u optužnici, pod uvjetom da kazneno djelo nije izvan njegove nadležnosti i da ne potpada u nadležnost vijeća umjesto u nadležnost suca pojedinca.

2. Ako se djela razlikuju od djela opisanih u izravnom pozivu na raspravu ili u optužnici sastavljenoj na temelju članka 516., 517. i 518. stavka 2., sudac rješenjem prosljeđuje spis natrag državnom odvjetniku.

3. Sudac postupa na isti način ako se državno odvjetništvo pozove na novu točku optužnice, izvan slučajeva predviđenih u člancima 516., 517. i 518. stavku 2.”

- 15 Članak 552. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku, naslovljen „Izravan poziv na raspravu”, glasi:

„Izravan poziv na raspravu sadržava:

[...]

c) jasan i precizan opis djela, otegotnih okolnosti i onih zbog kojih se mogu odrediti preventivne mjere i naznaku primjenjivih članaka zakona.

[...]”

- 16 Članak 555. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, naslovljen „Ročište za potvrđivanje optužnice povodom izravnog pozivanja”, glasi:

„Prije otvaranja rasprave okrivljenik ili državno odvjetništvo mogu podnijeti zahtjev predviđen u članku 444. stavku 1.; osim toga, okrivljenik može podnijeti zahtjev za ubrzani postupak ili zahtijevati da mu se izrekne novčana kazna.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 17 Francesco Legrottaglie je 11. ožujka 2015. u policijskoj postaji u mjestu Ostuni (Italija) podnio prijavu protiv okrivljenika, zbog toga što je potonji od neke osobe, čiji identitet nije poznat, primio više komada zlatnog nakita koji su ukradeni obitelji Legrottaglie i što je taj nakit s ciljem stjecanja koristi predao u trgovini u Ostuniju.
- 18 Dana 1. travnja 2016. aktom koji je izdalo državno odvjetništvo na temelju članka 552. Zakona o kaznenom postupku okrivljenik je pozvan na raspravu pred Tribunaleom di Brindisi (Sud u Brindisiju, Italija) zbog kaznenog djela „pokrivanja”, kako je određeno u članku 648. Kaznenog zakona.
- 19 F. Legrottaglie je na raspravi, koja je održana u odsutnosti okrivljenika, 15. rujna 2016. podnio imovinskopravni zahtjev.
- 20 Okrivljenik je 13. listopada 2017. na raspravi na kojoj je bio nazočan iznio spontane izjave kojima je priznao da je on sam ukrao predmetni nakit.
- 21 U toj fazi postupka sud je obavijestio okrivljenika da je moguće da se djelo koje mu se stavlja na teret prekvalificira u kazneno djelo predviđeno u članku 624. i u članku 61. točki 7. Kaznenog zakonika, to jest u „krađu” uz otegotnu okolnost što je žrtva pretrpjela veliku imovinsku štetu.

- 22 Okrivljenik je svojeg odvjetnika ovlastio da u vezi s tim kaznenim djelom, kako je pravno prekvalificirano, podnese zahtjev za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka (nazvanog *patteggiamento*), na temelju članka 444. Zakona o kaznenom postupku. Taj se zahtjev nije smatrao dopuštenim jer je istekao rok predviđen u članku 555. stavku 2. Zakona o kaznenom postupku.
- 23 Sudac je pozvao državno odvjetništvo da izmijeni optužnicu na temelju članka 516. Zakona o kaznenom postupku kako bi se na okrivljenika moglo primijeniti sporazumijevanje o kazni na temelju članka 444. tog zakona. Državno se odvjetništvo nije odlučilo za tu izmjenu te je točnu pravnu kvalifikaciju predmetnih činjenica odlučilo prepustiti sudu, u ovom slučaju Tribunaleu di Brindisi (Sud u Brindisiju).
- 24 Sud koji je uputio zahtjev ističe da je Corte costituzionale (Ustavni sud, Italija) proglasio da je članak 516. Zakona o kaznenom postupku neustavan u dijelu u kojem ne predviđa mogućnost da okrivljenik od raspravnog suca zatraži izricanje kazne na temelju članka 444. navedenog zakonika, u vezi s drukčijom činjenicom za koju se saznalo na raspravi i koja je predmet nove točke optužnice.
- 25 Tako iz sudske prakse Cortea costituzionale (Ustavni sud) koja se odnosi na članak 516. Zakona o kaznenom postupku proizlazi da okrivljenik u slučaju izmjene činjenica na kojima se optužnica temelji, bilo zbog pogreške bilo u okviru redovnog odvijanja postupka, na raspravi ima pravo zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni na temelju članka 444. navedenog zakona tako da rokovi za podnošenje zahtjeva počinju iznova teći, pri čemu je takva mogućnost zahtijevanja primjene sporazumijevanja o kazni isključena ako se izmjena odnosi samo na pravnu kvalifikaciju činjenica koje su predmet optužnice.
- 26 Sud koji je uputio zahtjev pita se protivi li se pravu Unije to da se okrivljeniku daju različita prava obrane ovisno o tome odnosi li se izmjena na činjenice na kojima se optužnica temelji ili na pravnu kvalifikaciju činjenica koje su predmet optužnice.
- 27 Naime, ako se izmjena optužnice odnosi na činjenice, okrivljenik potpuno i cjelovito uživa prava obrane, koja obuhvaćaju mogućnost zahtijevanja primjene sporazumijevanja o kazni na temelju članka 444. Zakona o kaznenom postupku; međutim, ako se takva izmjena odnosi na pravnu kvalifikaciju činjenica, okrivljeniku se jamči samo pravo podnošenja argumenata u svoju obranu.
- 28 U tim je okolnostima Tribunale di Brindisi (Sud u Brindisiju) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:
- „Trebaju li se članak 2. stavak 1., članak 3. stavak 1. točka (c), članak 6. stavci 1., 2. i 3. Direktive [2012/13] i članak 48. [Povelje] tumačiti na način da im se protive kaznene postupovne odredbe države članice na temelju kojih se jamstva obrane koja proizlaze iz izmjene optužnog akta osiguravaju na kvalitativne i kvantitativne načine koji se razlikuju ovisno o tome odnosi li se izmjena na činjenične aspekte optužbe ili na njezinu pravnu kvalifikaciju, osobito time da se samo u prvom slučaju okrivljeniku dopusti da zatraži za sebe povoljniji alternativni postupak za sporazumijevanje o kazni (takozvani ‚*patteggiamento*’)?”

O prethodnom pitanju

Dopuštenost

- 29 Talijanska vlada ističe nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, pri čemu tvrdi da je Direktiva 2012/13 donesena na temelju članka 82. stavka 2. UFEU-a, koji se odnosi samo na kaznene stvari s prekograničnom dimenzijom. Stoga područje primjene Direktive 2012/13 treba ograničiti samo na kaznena djela s takvom dimenzijom.

- 30 Međutim, u ovom slučaju glavni se predmet odnosi na kazneno djelo koje je počinio talijanski državljanin na talijanskom području, kojim se nanosi šteta drugom talijanskom državljaninu. To kazneno djelo stoga nema nikakvu prekograničnu dimenziju i Direktiva 2012/13 nije primjenjiva na predmet kao što je onaj u glavnom postupku.
- 31 Članak 48. Povelje također nije primjenjiv zbog toga što na temelju njezina članka 51. stavka 1., kada pravna situacija ne ulazi u područje primjene prava Unije, Sud nije nadležan o njoj odlučivati, a odredbe Povelje na koje se eventualno poziva ne mogu same po sebi biti temelj takve nadležnosti.
- 32 U tom pogledu, valja podsjetiti na to da, u skladu s člankom 82. stavkom 2. prvim podstavkom UFEU-a „Europski parlament i Vijeće mogu direktivama donesenima u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom utvrditi minimalna pravila potrebna za olakšavanje uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima. U tim se pravilima uzimaju u obzir razlike pravnih tradicija i sustava država članica”.
- 33 Kad je riječ o tekstu Direktive 2012/13, ni njezin članak 1., kojim se određuje predmet te direktive, ni njezin članak 2., koji se odnosi na područje primjene navedene direktive, ne ograničavaju primjenu te direktive na situacije s prekograničnom dimenzijom.
- 34 Kad je riječ o ciljevima Direktive 2012/13, iz uvodnih izjava 10. i 14. te direktive proizlazi da se njome nastoji zajedničkim minimalnim pravilima, koja utvrđuju pravo na informiranje u kaznenom postupku, ojačati uzajamno povjerenje u kaznenopravne sustave svih država članica. U tu se svrhu navedena direktiva, kao što se to u biti navodi u njezinim uvodnim izjavama 14. i 41., temelji na pravima utvrđenima u Povelji, a posebno na njezinim člancima 47. i 48., te se njome nastoje promicati ta prava (presuda od 5. lipnja 2018., Kolev i dr., C-612/15, EU:C:2018:392, t. 88.).
- 35 U istom smislu, uvodne izjave 3. i 4. Direktive 2012/13 temelje se na ideji da načelo uzajamnog priznavanja podrazumijeva da se odluke pravosudnih tijela, čak i u potpuno unutarnjoj situaciji, temelje na zajedničkim minimalnim standardima. U tom kontekstu, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 41. svojeg mišljenja, policijska i pravosudna tijela države članice, u posebnoj situaciji u kojoj je nužna prekogranična suradnja, mogu smatrati odluke pravosudnih tijela drugih država članica jednakovrijednima svojim.
- 36 Stoga Direktiva 2012/13 sudjeluje u utvrđivanju minimalnog usklađivanja kaznenih postupaka u Europskoj uniji, a primjena pravila predviđenih tom direktivom u državi članici neovisna je o postojanju situacije s prekograničnim elementom u okviru spora koji nastane u toj državi članici.
- 37 Stoga je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

Meritum

Uvodne napomene

- 38 F. Legrottaglie te talijanska, mađarska, nizozemska i poljska vlada tvrde, prije svega, da predmet pitanja upućenog Sudu u ovom predmetu nije obuhvaćen područjem primjene Direktive 2012/13 i, posljedično, Sud ne može ispitati to pitanje.
- 39 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud može, ako je potrebno, preoblikovati postavljena pitanja. Naime, dužnost je Suda protumačiti sve odredbe prava Unije

potrebne nacionalnim sudovima za donošenje odluke u postupcima koji se pred njima vode, čak i kad te odredbe nisu izričito navedene u pitanjima koja mu upućuju ti sudovi (presuda od 19. prosinca 2018., AREX CZ, C-414/17, EU:C:2018:1027, t. 34. i navedena sudska praksa).

- 40 Slijedom toga, čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoja pitanja na tumačenje određenih odredaba prava Unije, ta okolnost ne sprečava Sud da mu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se taj sud u tekstu svojeg pitanja na njih pozvao. U tom pogledu na Sudu je da iz svih elemenata koje mu je dostavio sud koji je uputio zahtjev, posebno iz obrazloženja odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, izvuče elemente prava Unije koji zahtijevaju tumačenje, uzimajući u obzir predmet glavnog postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2018., AREX CZ, C-414/17, EU:C:2018:1027, t. 35. i navedenu sudsku praksu).
- 41 U svojem pitanju sud koji je uputio zahtjev navodi članak 2. stavak 1., članak 3. stavak 1. točku (c) i članak 6. stavke 1. do 3. Direktive 2012/13 te članak 48. Povelje.
- 42 U tom pogledu, valja istaknuti da članak 1. Direktive 2012/13 propisuje da se njome utvrđuju pravila o pravu na informiranje osumnjičenika ili okrivljenika o njihovim pravima u kaznenom postupku i optužbama protiv njih.
- 43 Kao što i proizlazi iz zajedničkog tumačenja članaka 3. i 6. Direktive 2012/13, pravo navedeno u njezinu članku 1. odnosi se na najmanje dva različita prava. S jedne strane, sukladno članku 3. te direktive, osumnjičenici ili okrivljenici trebaju barem biti informirani o određenim postupkovnim pravima navedenima u toj odredbi, što uključuje pravo pristupa odvjetniku, pravo na besplatan pravni savjet i uvjete za dobivanje takvog savjeta, pravo na informiranost o optužbama, pravo na tumačenje i prevođenje i pravo na uskraćivanje iskaza. S druge strane, navedena direktiva u članku 6. definira odredbe o pravu na informiranje o optužbama (presuda od 15. listopada 2015., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, t. 54. do 56.)
- 44 U ovom slučaju, spor u glavnom postupku odnosi se na mogućnost, u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica na kojima se temelji optužnica, podnošenja zahtjeva za sporazumijevanje o kazni na temelju članka 444. Zakona o kaznenom postupku na raspravi, tako da ponovno počinju teći rokovi za podnošenje zahtjeva.
- 45 Stoga, takav pravni problem treba ispitati s obzirom na članak 6. Direktive 2012/13, koji se odnosi na pravo na informiranje o optužbama.
- 46 U tom pogledu, nije potrebno analizirati navedeni pravni problem s obzirom na članak 6. stavke 1. do 3. te direktive. S obzirom na tekst tih odredaba, naime, nije sporno, kao prvo, da je okrivljenik obaviješten o kaznenom djelu za koje je optužen da je počinio, kao drugo, da nije uhićen i da nije bio u istražnom zatvoru i, kao treće, da su mu informacije o optužbi koje je primio, osobito o njezinoj pravnoj kvalifikaciji, priopćene prije nego što je sud bio pozvan o njoj odlučiti.
- 47 S druge strane, valja istaknuti da je članak 6. stavak 4. Direktive 2012/13 odredba koja je relevantna u predmetu kao što je onaj u glavnom postupku.
- 48 U skladu s navedenom odredbom, države članice osiguravaju da osumnjičenici ili okrivljenici budu žurno obaviješteni o svim promjenama informacija koje su pružene u skladu s člankom 6. navedene direktive, kada je to potrebno radi osiguravanja pravičnosti postupka.
- 49 Tako je u okviru glavnog predmeta važno odrediti doseg prava na informiranje okrivljenika s obzirom na tu istu odredbu u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice.

- 50 U tim okolnostima, pitanje valja shvatiti na način da se njime u biti želi saznati treba li članak 6. stavak 4. Direktive 2012/13 i članak 48. Povelje tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis na temelju kojeg okrivljenik na raspravi može zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni u slučaju izmjene činjenica na kojima se optužnica temelji, ali ne i u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice.

Direktiva 2012/13

- 51 U skladu sa sudskom praksom Suda, Direktiva 2012/13 ne uređuje načine na koje informacije o optužbi, iz njezina članka 6., trebaju biti priopćene okrivljeniku. Međutim, tim načinima ne smije se dovesti u pitanje cilj koji je predviđen osobito tim člankom 6., a koji se sastoji, kao što također proizlazi iz uvodne izjave 27. navedene direktive, u tome da osumnjičenici i osobe okrivljene za počinjenje kaznenog djela mogu pripremiti svoju obranu i da se osigura pravičnost postupka (presuda od 15. listopada 2015., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, t. 62. i 63).
- 52 U tom pogledu, zahtjev da okrivljenik ili njegov odvjetnik može korisno sudjelovati na raspravama uz poštovanje načela kontradiktornosti i jednakosti oružja, na način da učinkovito istakne svoje stajalište, ne isključuje to da se informacije u vezi s optužbom koje su pružene obrani naknadno mogu izmijeniti, osobito kad je riječ o pravnoj kvalifikaciji činjenica koje se stavljaju na teret, a ni to da se novi dokazi mogu uložiti u spis tijekom rasprave. Međutim, takve izmjene i ti dokazi moraju se dostaviti okrivljeniku ili njegovu odvjetniku u trenutku u kojem oni još uvijek mogu na njih djelotvorno odgovoriti prije faze vijećanja. Uostalom, ta je mogućnost predviđena člankom 6. stavkom 4. Direktive 2012/13, kojim se propisuje da osumnjičenici ili okrivljenici moraju biti žurno obaviješteni o svim promjenama informacija koje su pružene u skladu s ovim člankom tijekom kaznenog postupka, kada je to potrebno radi osiguravanja pravičnosti postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 5. lipnja 2018., Kolev i dr., C-612/15, EU:C:2018:392, t. 95.).
- 53 U svakom slučaju i neovisno o trenutku u kojem su dostavljene detaljne informacije o optužbi, okrivljeniku i njegovu odvjetniku mora se, uz poštovanje načela kontradiktornosti i jednakosti oružja, odobriti dostatan rok za uvid u te informacije te oni moraju biti u mogućnosti učinkovito pripremiti obranu, podnijeti eventualna očitovanja i po potrebi podnijeti svaki zahtjev, osobito istražni zahtjev, koji bi imali pravo podnijeti na temelju nacionalnog prava. Taj zahtjev nalaže da se postupanje u predmetu po potrebi prekine i da se njegov nastavak naloži za kasniji datum (vidjeti u tom smislu presudu od 5. lipnja 2018., Kolev i dr., C-612/15, EU:C:2018:392, t. 96.).
- 54 Osim toga, u skladu s uvodnom izjavom 40. Direktive 2012/13 njome se uspostavljaju minimalna pravila i države članice mogu proširiti prava navedena u toj direktivi kako bi osigurale bolju zaštitu i u situacijama koje njome nisu izričito uređene, pri čemu razina zaštite nikada ne bi smjela biti ispod standarda predviđenih EKLJP-om, kako se tumače u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava.
- 55 U tom pogledu, u skladu sa sudskom praksom tog suda u kaznenim stvarima, precizna i potpuna informacija o optužbi protiv optuženika i stoga pravna kvalifikacija koju sud može usvojiti u odnosu na njega bitan su uvjet za pravičnost postupka. Pravo na informiranje o prirodi i razlogu optužbe treba promatrati s obzirom na poštovanje prava optuženika da pripremi svoju obranu (ESLJP, 25. ožujka 1999., Pélissier i Sassi protiv Francuske, CE:ECHR:1999:0325JUD002544494, t. 52. i 54.). Ako sudovi koji odlučuju o meritumu, kada im je takvo pravo priznato u nacionalnom pravu, imaju mogućnost prekvalificirati djela o kojima redovno odlučuju, oni se moraju uvjeriti da su optuženici glede toga imali mogućnost konkretno i učinkovito ostvarivati svoja prava obrane, tako da su pravodobno obaviješteni o razlogu optužbe, to jest materijalnim činjenicama koje im se stavljaju na teret i na kojima se temelji optužnica, ali i o detaljnoj pravnoj kvalifikaciji tih činjenica (ESLJP, 11. prosinca 2007., Drassich protiv Italije, CE:ECHR:2007:1211JUD002557504, t. 34. i ESLJP, 22. veljače 2018., Drassich protiv Italije, CE:ECHR:2018:0222JUD006517309, t. 65.).

- 56 Kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točkama 51. do 53. i 55. ove presude, informiranje o svakoj promjeni u vezi s optužbom, kako je predviđeno u članku 6. stavku 4. Direktive 2012/13, mora se osobito odnositi na izmjenu pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužbe kako bi okrivljenik mogao konkretno i učinkovito ostvariti svoja prava obrane.
- 57 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da predmetni nacionalni propis uspostavlja razliku ovisno o tome odnosi li se izmjena na činjenice na kojima se temelji optužnica ili na pravnu kvalifikaciju činjenica koje su predmet optužnice. Jedino je u slučaju izmjene činjenica okrivljeniku na raspravi dopušteno zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni, tako da ponovno počinju teći rokovi za podnošenje zahtjeva.
- 58 U ovom slučaju, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, okolnost da je okrivljenik priznao da je ukrao nakit, što je dovelo do izmjene kvalifikacije kaznenog djela „prikriivanja” u „krađu”, u smislu nacionalnog prava, obuhvaćena je izmjenom pravne kvalifikacije činjenica na kojima se temelji optužnica.
- 59 Kako proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, kao što je to navedeno u točki 21. ove presude, okrivljenik je na raspravi obaviješten o toj izmjeni pravne kvalifikacije činjenica.
- 60 Sud koji je uputio zahtjev pita se zahtijeva li Direktiva 2012/13, u cilju osiguranja pravičnosti kaznenog postupka, da okrivljenik može zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni u takvom slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica.
- 61 U tom pogledu, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 71. svojeg mišljenja, obveze određene Direktivom 2012/13 izraz su načina na koji treba osigurati pravičnost kaznenog postupka kad je riječ o informiranju osoba koje su osumnjičene ili okrivljene za neko kazneno djelo.
- 62 Međutim, kao što to propisuje uvodna izjava 14. i članak 1. te direktive, njezin je cilj utvrđenje minimalnih pravila primjenjivih u području informiranja osumnjičenika ili okrivljenika (presuda od 5. lipnja 2018., Kolev i dr., C-612/15, EU:C:2018:392, t. 82.).
- 63 Osim toga, iz sudske prakse navedene u točkama 51. do 53. i 55. ove presude ne proizlazi da pravo na informiranje osumnjičenika ili okrivljenika u vezi s izmjenom pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice podrazumijeva obvezu da se okrivljeniku omogući da na raspravi zahtijeva primjenu sporazumijevanja o kazni.
- 64 Nadalje, u ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev navodi da, u slučaju takve izmjene pravne kvalifikacije činjenica, nacionalni propis okrivljeniku jamči pravo podnošenja argumenta u svoju obranu.
- 65 Posljedično, u predmetu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku pravo okrivljenika na žurno informiranje o svakoj izmjeni u pruženim informacijama, kada je ono potrebno za osiguranje pravičnosti postupka, u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 2012/13, predmetnoj državi članici ne nameće obvezu da toj osobi nakon početka rasprave dodijeli pravo zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice.

Povelja

- 66 Uvodno, valja podsjetiti na to da je područje primjene Povelje u pogledu djelovanja država članica definirano u njezinu članku 51. stavku 1. prema kojem su odredbe Povelje upućene državama članicama samo kada primjenjuju pravo Unije (presuda od 26. veljače 2013., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, t. 17.).

- 67 Naime, iz ustaljene sudske prakse Suda u osnovi proizlazi da se temeljna prava zajamčena u pravnom sustavu Unije primjenjuju na sve situacije uređene pravom Unije, a ne i izvan njih. U tom smislu Sud je već odgovorio da ne može u odnosu na Povelju ocjenjivati nacionalna pravila koja ne ulaze u okvir prava Unije. Naprotiv, kada takva pravila potpadaju u područje prava Unije, Sud mora, kada mu se uputi zahtjev za prethodnu odluku, dati sve elemente tumačenja koji su potrebni nacionalnom sudu da ocijeni sukladnost takvih pravila s temeljnim pravima čije poštivanje osigurava (presuda od 26. veljače 2013., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, t. 19. i rješenje od 23. studenoga 2017., Cunha Martins, C-131/17, neobjavljeno, EU:C:2017:902, t. 10.).
- 68 Budući da se glavni predmet odnosi na doseg prava okrivljenika na informiranje o optužbama i osobito o izmjenama u vezi s kaznenim djelom za koje je optužen, u smislu članka 6. stavka 4. Direktive 2012/13, valja utvrditi da je ta pravna situacija obuhvaćena područjem primjene prava Unije.
- 69 U skladu s člankom 48. stavkom 2. zajamčeno je poštovanje prava na obranu svakog optuženika.
- 70 U tom pogledu, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točkama 51. do 53. i 55. ove presude, poštovanje prava obrane, u smislu te odredbe Povelje, zahtijeva da, u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica na kojima se optužnica temelji, okrivljenik o tome bude obaviješten prije rasprave, u trenutku kad još ima mogućnost učinkovito djelovati kako bi mogao učinkovito pripremiti svoju obranu.
- 71 U ovom slučaju, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, kao što je to navedeno u točkama 21. i 27. ove presude, proizlazi da je, nakon svojih spontanizacija na raspravi, okrivljenik obaviješten o izmjeni pravne kvalifikacije činjenica koje mu se stavljaju na teret i o tome da ima pravo podnijeti argumente u svoju obranu.
- 72 S druge strane, prava obrane predviđena u članku 48. stavku 2. Povelje, u kontekstu prava na informiranje okrivljenika, ne zahtijevaju da potomji nakon početka rasprave može zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni u slučaju izmjene činjenica na kojima se temelji optužnica ili izmjene pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice.
- 73 U tom pogledu, sama okolnost da nacionalno pravo okrivljeniku ne daje ista prava kad je riječ o mogućnosti zahtijevanja primjene sporazumijevanja o kazni ovisno o tome odnosi li se izmjena na činjenice na kojima se temelji optužnica ili na pravnu kvalifikaciju činjenica koje su predmet optužnice ne može, sama po sebi, činiti povredu prava obrane, u smislu članka 48. stavka 2. Povelje, u vezi s pravima osumnjičenika ili okrivljenika na informiranje o optužbi.
- 74 S obzirom na prethodna razmatranja, na pitanje valja odgovoriti da članak 6. stavak 4. Direktive 2012/13 i članak 48. Povelje treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg okrivljenik na raspravi može zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni u slučaju izmjene činjenica na kojima se optužnica temelji, ali ne i u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice.

Troškovi

- 75 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 6. stavak 4. Direktive 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informiranje u kaznenom postupku i članak 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg okrivljenik na raspravi može zahtijevati primjenu sporazumijevanja o kazni u slučaju izmjene činjenica na kojima se optužnica temelji, ali ne i u slučaju izmjene pravne kvalifikacije činjenica koje su predmet optužnice.

Potpisi